

Historie obce Úherce

Obec Úherce se nachází v regionu, jehož osídlení má kořeny již v pravěku. Dokládají to četné archeologické nálezy z doby bronzové, halštatsko – la-ténské a římské. To, že zde žili Slované, dokazují nejen nálezy mohylových pohřebišť, ale i název obce, který je odvozen od slovanského kmene Uherči. První neoficiální zmínky o obci pocházejí z doby, kdy král Přemysl Otakar I. daroval Úherce urozenému panu Drslavu ze Žinkov. Po jeho smrti r. 1213 připadla ves jeho dceři paní Helce. Ta po smrti svého manžela vstoupila do chotěšovského kláštera a dne 13. ledna 1213 převedla veškerý svůj majetek pod správu kláštera Chotěšov. Od té doby podléhaly Úherce klášteru robo-tou, daněmi a soudem. Jedinou památkou na paní Helku je studna u kostela sv. Josefa.

Obec byla často zastavována a měnila tak i svoje majitele. Na přelomu 15. a 16. století se politické poměry uklidnily a toho využil klášter k získání části majetku zpět. Úherce se vrátilo klášteru roku 1509.

Aby probošt Klement získal poštovní stravu pro klášter, založil v blízkosti Úhe-rec několik rybníků. Prvním byl rybník Chobot, pak rybník s názvem Nový, který vznikl roku 1511. Tento rok je pro Úherce významný i tím, že probošt Klement povolil v obci svobodný výcep piva.

Roku 1608 věnovali sedláci v Úhercích klášteru Janovský rybník výměnou za to, že úherečtí sedláci nemuseli robotovat. V roce 1639 a 1641 vpadli do regionu Švédové. Jejich drancování nebyl ušetřen ani chotěšovský klášter a obec, které spravoval. Po podepsání Vestfálského míru v roce 1648 začalo poslední období rozkvětu chotěšovského kláštera, ze kterého měly prospěch i Úherce.

V roce 1739 byla dokončena stavba kostela, který byl zasvěcen sv. Josefu. 22. března 1782 byl klášter v Chotěšově zrušen a o pět let později byly Úhe-rce povýšeny na farnost, pod kterou spadaly Blatnice, Nýřany a Lině.

Další významnou událostí pro Úherce byla výstavba školy, ve které se za-čalo učit v roce 1835.

V srpnu 1860 byla zahájena stavba železnice z Plzně do Domažlic, která se dotkla i katastrálního území obce Úherce. 1. listopadu 1870 pak zapo-čala stavba silnice vedoucí ze Zbůchu přes Úherce do Nýřan. Významnou událostí pro obyvatele obce bylo otevření první české školy 28. srpna 1927. V roce 1930 byl do Úherce zaveden telefon a veřejné osvětlení.

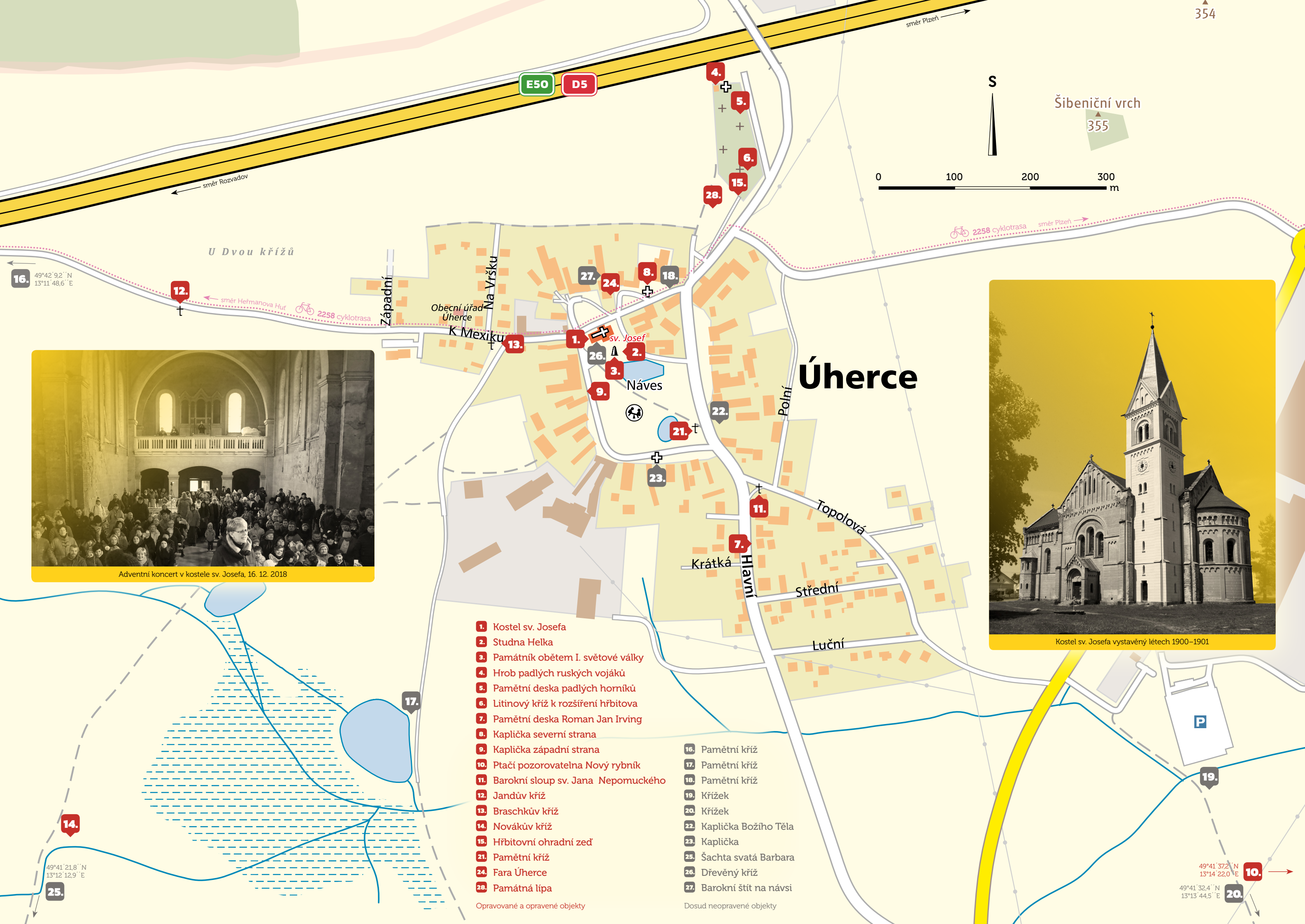
V současné době jsou Úherce dobře fungující obcí s 380ti obyvateli, s rychle se rozvíjející standartní občanskou vybaveností.

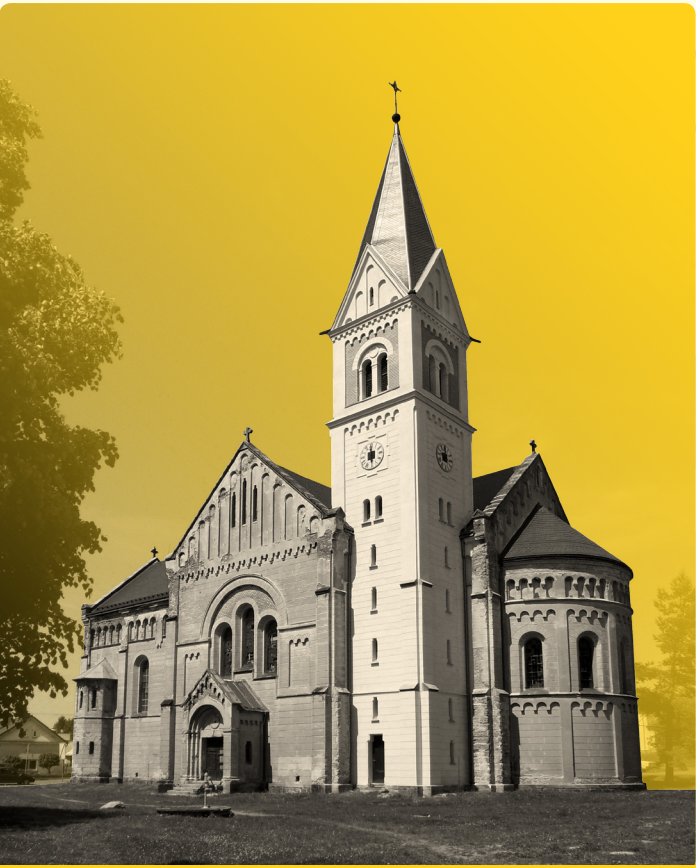
obec Úherce

plán obce s významnými objekty

www.obecuherce.cz

Adventní koncert v kostele sv. Josefa, 16. 12. 2018

Kostel sv. Josefa vystavěný létech 1900–1901

1. Kostel sv. Josefa
2. Studna Helka
3. Památník obětem I. světové války
4. Hrob padlých ruských vojáků
5. Pamětní deska padlých horníků
6. Litinový kříž k rozšíření hřbitova
7. Pamětní deska Roman Jan Irving
8. Kaplička severní strana
9. Kaplička západní strana
10. Ptačí pozorovatelna Nový rybník
11. Barokní sloup sv. Jana Nepomuckého
12. Jandův kříž
13. Braschkův kříž
14. Novákův kříž
15. Hřbitovní ohradní zeď
21. Pamětní kříž
24. Fara Úherce
28. Památná lípa

Opravené a opravené objekty

16. Pamětní kříž
17. Pamětní kříž
18. Pamětní kříž
19. Křížek
20. Křížek
22. Kaplička Božího Těla
23. Kaplička
25. Šachta svatá Barbara
26. Dřevěný kříž
27. Barokní štít na návsi

Dosud neopravené objekty

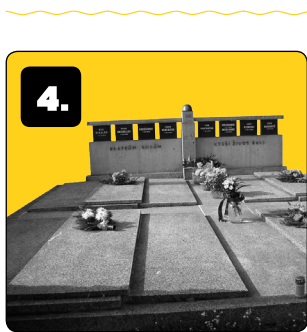
Vysvěcení kostela a čtyř zvonů ve věži proběhlo 15.12.1901 kardinálem Dr. Václavem Fríndem za asistence šestnácti kněží. Za I. světové války byly tři zvony roztaveny, v roce 1929 za pomoci sbírky znovu obnoveny a za II. světové války byly opět tři zvony roztaveny. Z důvodů velké zvonice jsou základy věže 7 m hluboké. Roku 2004 byl kostel bezplatně převeden z Římskokatolické farnosti na Obec Úherce a od roku 2006 je kostel ve správě Nadace pro obnovu kostela sv. Josefa v Úhercích, která zajišťuje jeho opravu za finanční podpory Ministerstva kultury ČR, Obce Úherce a dalších sponzorů. Po dokončení oprav bude kostel převeden opět na Obec Úherce, které bude sloužit pro kulturní a společenské akce.

vána i pro další generace, přistoupila obec k její rekonstrukci, a to za finanční podpory z Evropského fondu. Stavební práce byly zahájeny roku 2012 a slavnostní otevření proběhlo u příležitosti osmistého výročí založení obce Úherce 31.8.2013. Ve stejném roce bylo vybudované i osvětlení studny.

a poslanec Schubert. Od vybudování do dnešních dnů byl památní obětím I. světové války několikrát opravován včetně jeho blízkého okolí s výsadbou nových stromů

Kostel sv. Josefa

Kostel sv. Josefa je dominantou obce Úherce a jeho okolí. Kostel, který je památkově chráněn pod registračním číslem ÚSKP 1639, stojí na severní straně úherecké návsi. Původní kostel sv. Josefa, který byl postaven v letech 1739–1750, byl pro značnou sešlost v roce 1899 stržen a nahrazen provizorním dřevěným kostelem. Stavba nového kostela byla zahájena 19.3.1900 podle plánů plzeňského architekta Františka Josefa Ehartu v duchu pseudo-románského slohu. Oltář zhotovila firma Schreiner z Řezna, malby v oknech umělecký ústav Maier z Mnichova a varhany postavil Kristóf Mueller z Teplé. Na stavbě se finančně nejvíce podíleli místní sedláci. Kostel mohl pojmout až 1200 osob.

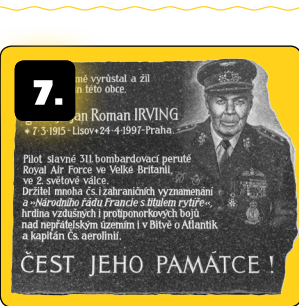
II. světové války zde pracovalo na 820 ruských válečných zajatců. Těžkou práci v těch nejhorších podmínkách nepřežilo 10 ruských zajatců. Devět z nich bylo pochováno tady na úhereckém hřbitově. Po válce byl těmto obětím postaven tento památník.

vyhlášena nová stávka, která byla hned v začátku krvavě potlačena. Při střelbě do horníků na dole Marta byli zastřeleni horníci Stehlik, Janeček, Zelenka, Cittera, Lavička, Matoušek a Heidelberg. Dalšíh 16 horníků bylo těžce zraněno. Hned druhý den byli mrtví horníci pohřbeni bez účasti veřejnosti k nám na úherecký hřbitov. Původní náhrobek se nedochoval. Roku 2005 byl vybudován stávající pomník za finanční podpory města Nýřan, obce Zbůch, Lině, Úherce a KSČM Úherce.

své místo roku 2015. Oprava byla hrazena z finančních prostředků obce Úherce.

1935 absolvoval letecké učiliště v Prostějově. Po Mnichovu uprchnul v květnu 1939 za hranice a vstoupil do francouzské Cizinecké legie. Po porážce Francie uprchl do Jugoslávie a následně na Střední východ, kde vstoupil do Československého 11. pěšího praporu. Na jaře 1941 byl odeslán do Anglie, kde byl zařazen k 311. čs. bombardovací peruti RAF. Nasazen byl proti nepřátelským hladinovým plavidlům a ponorkám a sloužil zde až do roku 1944. Od července 1944 do srpna 1945 byl instruktorem létání na Bahamských ostrovech. Po válce vstoupil do řad ČSA, kde létal do roku 1977. Zasloužili vojensky letec generálmajor Jan Roman Irving byl vyznamenán 5x čs. válečným křížem, 3x čs. medailí za chrabrost, 3s. medaili I. tř. za zásluhu o armádu, francouzskou vojenskou medaili, britskou leteckou hvězdou za činnost nad Evropou, 2x britskou hvězdou za boj v Bitvě o Atlantik, medaili za hrdinství a Národním řádem Francie s titulem rytíře.

je 377 cm. V roce 2000 byla rekonstruována majitelem č. p. 46 panem Zdeňkem Liškou.

Pamětní deska padlých horníků

Tento pomníček, který naleznete na úhereckém hřbitově před márnici po pravé straně, připomíná pohnutý a těžký život horníků v Západočeské uhelné pánvi v letech 1880–1900. Roku 1881 došlo k hromadnému propuštění horníků z dolů těžaře doktora Pankráce, který vlastnil důl Marta, důl Silvie, důl Josefka, důl Krimich, důl Aurelie a důl Václav. Propuštěným horníkům bylo vrchností odmítnuto vyplácet rentu. Horníci vstoupili do třítydenní stávky. S příslibem vrchnosti na řešení problému byla stávka ukončena. Zůstalo jen u příslibu a problémy se ještě prohlubovaly. 20.5.1890 byla

vyhlášena nová stávka, která byla hned v začátku krvavě potlačena. Při střelbě do horníků na dole Marta byli zastřeleni horníci Stehlik, Janeček, Zelenka, Cittera, Lavička, Matoušek a Heidelberg. Dalšíh 16 horníků bylo těžce zraněno. Hned druhý den byli mrtví horníci pohřbeni bez účasti veřejnosti k nám na úherecký hřbitov. Původní náhrobek se nedochoval. Roku 2005 byl vybudován stávající pomník za finanční podpory města Nýřan, obce Zbůch, Lině, Úherce a KSČM Úherce.

Litinový kříž k rozšíření hřbitova

Litinový kříž s figurálním prvkem "Ukřižování Ježíše Krista", najdete uvnitř úhereckého hřbitova několik málo metrů od vstupu. Vznikl roku 1866 současně při stavbě nové ohradní zdi hřbitova při jeho rozšiřování. Slavnostní vysvěcení rozšířeného úhereckého hřbitova a i litinového kříže se konalo 21.10.1868. Za dlouhá léta kříž chátral a jednou dokonce spadl na zem a rozlámal se na 22 kusů. I když byl znovu postaven a postahován pásovou ocelí, začal být pro návštěvníky hřbitova nebezpečný. V roce 2014 byl kříž demontován a odvezen ke kompletní opravě. Zrestaurovaný litinový kříž se vrátil na své místo roku 2015. Oprava byla hrazena z finančních prostředků obce Úherce.

Pamětní deska Roman Jan Irving

Pamětní deska generálmajora Jana Romana Irvinga byla odhalena 19.5.2001 a najdete ji na domu E 11 v ulici Hlavní. Generálmajor Irving je významnou osobností obce Úherce, a to jako pilot slavné 311. čs. bombardovací perutě Royal Air Force ve Velké Británii. Narodil se roku 1915 v obci Lisov u Stoda a od tří let vyrůstal právě v Úhercích. Již v roce 1931 vstoupil do Západočeského aeroklubu v Plzni a v letech 1934 až 1935 absolvoval letecké učiliště v Prostějově. Po Mnichovu uprchnul v květnu 1939 za hranice a vstoupil do francouzské Cizinecké legie. Po porážce Francie uprchl do Jugoslávie a následně na Střední východ, kde vstoupil do Československého 11. pěšího praporu. Na jaře 1941 byl odeslán do Anglie, kde byl zařazen k 311. čs. bombardovací peruti RAF. Nasazen byl proti nepřátelským hladinovým plavidlům a ponorkám a sloužil zde až do roku 1944. Od července 1944 do srpna 1945 byl instruktorem létání na Bahamských ostrovech. Po válce vstoupil do řad ČSA, kde létal do roku 1977. Zasloužili vojensky letec generálmajor Jan Roman Irving byl vyznamenán 5x čs. válečným křížem, 3x čs. medailí za chrabrost, 3s. medaili I. tř. za zásluhu o armádu, francouzskou vojenskou medaili, britskou leteckou hvězdou za činnost nad Evropou, 2x britskou hvězdou za boj v Bitvě o Atlantik, medaili za hrdinství a Národním řádem Francie s titulem rytíře.

Kaplička severní strana

Na úherecké Návsi stojí čtyři kapličky, z nichž každá je umístěna na jedné její světové straně. Ta na severu je součástí ohradní zdi domu č. p. 46, ale původně náležela ke dvoru č. p. 9, tzv. Wertesově dvoru (Wertes-Hof). Kaple je v těchto místech označena již na mapách stabilního katastru z roku 1838. Současná podoba kaple pochází pravděp. z 1. pol. 19. století. Zdivo kaple je cihelné, otvor v čelní stěně nečleněný, půlkruhový, na stranách jsou umístěny piasty nesoucí průběžný vlys a nízký trojúhelný fronton. Výška kaple je 377 cm. V roce 2000 byla rekonstruována majitelem č. p. 46 panem Zdeňkem Liškou.

2012–2014 celkově rekonstuována. Patronem stavby je blahoslavený Hrozna, probošt mělnické a litoměřické kapituly. Rekonstrukce byla financovaná z Krajského úřadu Plzeňského kraje z programu "Obnova historického stavebního fondu v památkových rezervacích a zónách a staveb drobné architektury na území Plzeňského kraje" a majitelem objektu panem Davidem Melicharem.

ptáků, která stojí na jižní straně přírodní rezervace. V přírodní rezervaci žije několik druhů chráněných obojživelníků, ale i pestré spektrum měkkýšů a vzácného hmyzu.

Kaplička západní strana

Kaplička na západní straně Návsi je sakrální stavbou náležející ke dvoru č. p.1, tzv. Fuchsově dvoru (Fuchs-Hof) v těsné blízkosti Kulturního domu Úherce. Výklenková kaple má segmentově zaklenutý výklenek a trojúhelný štít púdorysu 200 x 250 cm, celková výška ke štítu je 345 cm. Zdivo tvoří převážně pískovcový kamen. Valbovou střechu pokrývá taška bobrovka. Stáří současně podoby kapličky je odhadováno na dobu původní rozsáhlé přestavby objektu č. p.1 v 1. pol. 19. století. Základ kaple je ovšem pravděpodobně ještě starší. Kaplička byla v roce 1995 znovu svěcena a v letech

2012–2014 celkově rekonstuována. Patronem stavby je blahoslavený Hrozna, probošt mělnické a litoměřické kapituly. Rekonstrukce byla financovaná z Krajského úřadu Plzeňského kraje z programu "Obnova historického stavebního fondu v památkových rezervacích a zónách a staveb drobné architektury na území Plzeňského kraje" a majitelem objektu panem Davidem Melicharem.

Ptačí pozorovateln a Nový rybník

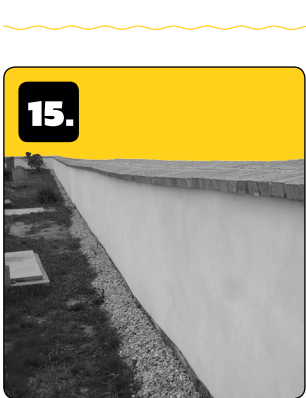
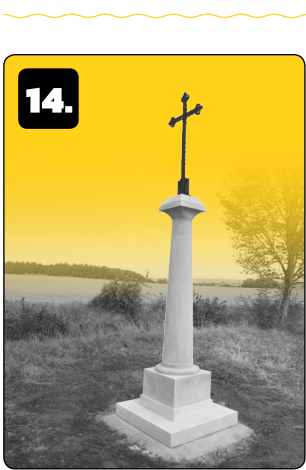
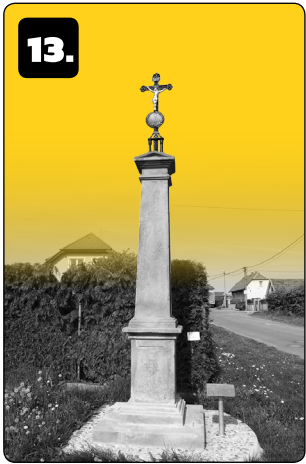
Přírodní rezervace "Nový rybník" byla schvále-na Obecním úřadem Úherce a vyhlášena Radou Plzeňského kraje v roce 2006. Posláním přírodní rezervace je ochrana hnízdiště a migračního stanoviště zejména vodních ptáků a mokřadního ekosystému nadregionálního významu. Tuto lokalitu najdete v terénní sníženině v plochem údolí Lučního potoka asi 1 km západně od obce Lině. Na celkové výměře, jež je tvořena převážně mokřadní vegetaci a vodní plochou 12,2 ha, se pravidelně vyskytuje na 21 druhů ptáků včetně zvláště chráněných kriticky ohrožených druhů. Pro jejich lepší pozorování nechal Krajský úřad Plzeňského kraje vybudovat pozorovatelnu s programem Udržování a obnova kulturního dědictví venkova. Při této příležitosti byla u tohoto kříže vysazena nová lípa.

Barokní sloup sv. Jana Nepomuckého

Barokní sloup sv. Jana Nepomuckého naleznete u křižovatky ulic Hlavní a Topolová a patřil ke dvoru č. p. 19. (první dvůr po pravé straně při vjezdu na Návse ze strany od Zbůchu). Začátkem 19. století byla rozpadlá socha sv. Jana Nepomuckého nahrazena křížem z pískovce. V roce 2014 upadl i tento pískovcový kříž. Stav sloupu byl tak špatný, že při plánování výstavby nové křižovatky ulic Hlavní a Topolová, kde sloup stál, byla naplánována i oprava sloupu, která proběhla v roce 2016. Sloup byl posunut v důsledku výstavby křižovatky o 3 m dále směrem ke Zbůchu. Při opravě byl vybudován nový základ, na který se osadily nové pískovcové základové stupně. Na ty pak byl osazen opravený barokní sloup s novou sochou sv. Jana Nepomuckého. Na opravu sloupu obec žádala o dotaci z Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Dotaci však bohužel nezískala a oprava tak byla hrazena celá z rozpočtu obce Úherce.

Jandův kříž

Jandův kříž stojí vedle cesty směrem do Mexika asi 200 metrů od obce Úherce. Je jedním z mála křížů, které se dochovaly stojící. V mapách byl zakreslen již v roce 1838. V blízkosti směrem k Nýřanům stál ještě jeden křížek, který se již nedochoval. Název ve starých mapách "U dvou křížů" však přetrvál. Pískovcový památník, který patřil ke dvoru č. p. 24, tzv. Jandovu dvoru, se skládal ze čtyř pískovcových bloků a litinového kříže. Litinový kříž a vrchní pískovcová hlavice se však nedochovaly. K opravě sloupu přistoupila obec roku 2015, a to za finančního příspěví Krajského úřadu Plzeňského kraje z programu "Obnova historického stavebního fondu v památkových rezervacích a zónách a staveb drobné architektury na území Plzeňského kraje".

a Úherce. Z důvodu značné zchátralosti byla hřbitovní ohradní zed' v letech 2014–2015 rekonstruována za finanční podpory z Evropských fondů. Celkové náklady na rekonstrukci činily 631.000,- Kč. Hřbitov v Úhercích je prohlášen kulturní památkou místního regionálního významu.

Braschkův kříž

Braschkův kříž naleznete na křižovatce ulice K Mexiku a cesty k Velkému rybníku v západní části obce. Původní název kříže je Braschka kreuz a je nejzachovalejším v obci. Litinový kříž na pískovcovém podstavci poznamenal jen zub času. Tato sakrální stavba byla zakreslena již ve vojenském mapování z roku 1764–1783. Křížek patřil ke dvoru č. p. 3, tzv. Braschově dvoru, současnému areálu kovovýrob y u kostela sv. Josefa. Roku 2014 proběhla rekonstrukce sloupu za finanční podpory Plzeňského kraje z programu "Obnova historického stavebního fondu v památkových rezervacích a zónách a staveb drobné architektury na území Plzeňského kraje". Roku 2015 byla pod zemí nalezena spodní profilovaná pata sloupu. Aby pata sloupu byla viditelná, byl celý křížek vyzvednut o 60 cm nahoru.

Novákův kříž

Novákův kříž naleznete u polní cesty k železničnímu viaduktu ve směru na Hořkovi-ce. Novákův kříž patřil ke dvoru č. p. 25, tzv. Novákově dvoru a byl vybudován na počest selky, kterou na tomto místě zabil blesk, když se vracela z pole. Zakreslen byl již v mapách druhého vojenského mapování 1836–1852. Pískovcový památník válcovitého tvaru, který se skládal z pěti pískovcových bloků stářím padl a z velké části se zcela rozpadl. V dobrém stavu se zachoval jen jeden blok, a to čtvercový podstavec s jednoduché profilovanou vrchní hranou. Rekonstrukce se dočkal roku 2016 s finanční podporou Ministerstva zemědělství z programu Udržování a obnova kulturního dědictví venkova. Při této příležitosti byla u tohoto kříže vysazena nová lípa.

Hřbitovní ohradní zed'

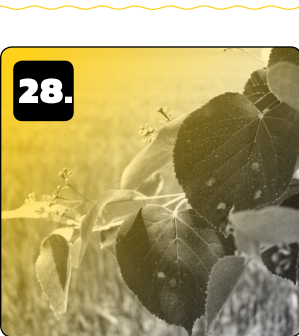
Hřbitov v Úhercích je situován na severovýchodním okraji obce vjevo od silnice na Nýřany. Po celém obvodu je hřbitov obehnnán ohradní zdí pětiúhelníkového půdorysu vyzdčeného z pískovcových kvádrů. Koruna zdi je kryta pultovou stříškou z napolcho kladených cihel. Současnou polohu a rozlohu cca 0,73 ha získala ohradní zed' v roce 1866–1868 při rozšiřování stávajícího hřbitova, který ležel po pravé straně od márnice. Slavnostní vysvěcení rozšířeného hřbitova se konalo 21.10.1868. Úhercký hřbitov byl spádovým hřbitovem pro obec Nýřany, Kamenný Újezd, Červený Újezd, Lině, Zbůch

Replika památného kříže před č. p. 19

Replika památného kříže na Návsi před č.p. 19 je přesnou kopií památného kříže, který byl zakreslen již v mapách z roku 1838. Po válce byl sloup stržen a v sedmdesátých letech byl na původním místě sestaven křížek z části náhrobků z místního hřbitova. V roce 2013 byly nalezeny náhodně dvě fotografie průvodu z 9. června 1929 při svěcení nových tří kostelních zvonů do věže kostla sv. Josefa. Na jejich základě zastupitelé obce Úherce rozhodli o znovu-vybudování uvedeného kříže. Podle zvětšeniny fotografií byly rozkresleny jednotlivé části sloupu a zhotoven projekt realizace. Repliku sloupu s litinovým křížem zhotovila firma Kamenictví Stoklasa z božanovského pískovce. Realizace sloupu proběhla roku 2017–2018 za finanční podpory Krajského úřadu Plzeňského kraje z dotačního titulu Projekty obcí. Kamennou dlažbu okolo památného kříže provedla obec na vlastní náklady.

ci byla v roce 1787 fara č. p. 32 postavena za 1.496 rakouských-florentinských zlatých. Od roku 1787 byly Úherce povýšeny na farnost, do které spadaly obce Zbůch, Červený Újezd, Kamenný Újezd, Lině, Nýřany a Blatnice. Roku 1893 získaly Nýřany svůj famí úřad a o 20 let později Blatnice. Po smrti posledního sloužícího faráře v šedesátých letech minulého století byla fara, ale i kostel opuštěny a začaly chátrat. Fara zůstala v majetku církve až roku 2016, kdy byla prodána. Svého znovuzrození se fara dočkala od soukromého podnikatele v letech 2016–2020 a bude sloužit jako bytový dům o šesti bytech.

dráhy v blízkosti víceúčelového sportovního hřiště u hřbitova. Výsadby se účastnilo na 100 občanů Úherec včetně dětí, a to za úplné tmy jen za světýlek lampionů. Na výročí vzniku samostatného Československého státu 28. října v Úhercích pravidelně probíhá lampionový průvod a roku 2018 bylo součástí programu lampionového průvodu i výsadba památné lípy. Na výsadbě se vystříдалo minimálně 10 občanů.

Letecký snímek obce Úherce ze severní strany

Další významné objekty dosud neopravené

- Pamětní kříž** za trati směrem k Rybárně, dosud není opraven
- Pamětní kříž** u Velkého rybníka, dosud není opraven
- Pamětní kříž** před č. p. 9 na návsi, dosud není opraven
- Křížek**, 25 m za Lučním potokem směrem na haldu, dosud není opraven
- Křížek**, 70 m za druhým můstkem, dosud není opraven
- Kaplička Božího Těla** před č. p. 19, dosud není opravena
- Kaplička**, jižní strana návsi, dosud není opravena
- Svatá Barbara**, první šachta na nýřansku, dosud není zpřístupněna
- Dřevěný kříž** u kostela, dosud není opraven
- Barokní štít** na návsi, dosud není opraven

Plán obce Úherce s významnými objekty vydal Obecní úřad Úherce • Druhé vydání, náklad 2.500 ks • Text a fotografie objektů: Vlastním Blážík • Grafický design: Marek Piší, marekpiši.cz • Fotografie na tituluí straně: Tomáš Tisoň • Kartografické podklady: Mapy.cz • © 2019